

УДК 378.147:004.738.5(477)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.1.11>

В. І. КЕМЕНЯШ

*аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна
Електронна адреса: vitalii.i.kemeniash@lpnu.ua
<https://orcid.org/0009-0001-6771-6965>*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРАВА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Сучасний розвиток освітнього процесу, ознаменований стрімким внесенням інноваційних технологій і змішаних форм навчання, ставить перед системою вищої юридичної освіти актуальне завдання підготовки майбутніх викладачів, які могли б ефективно працювати в умовах змішаного навчання. Змішане навчання, що поєднує переваги традиційних аудиторних занять з можливостями дистанційної освіти, стає ключовим для адаптації освітнього процесу до індивідуальних особливостей і потреб студентів, відповідаючи сучасним вимогам гнучкості та доступності навчання. Стаття проводить глибокий аналіз організаційно-педагогічних умов, необхідних для успішної реалізації змішаного навчання в юридичній освіті, з акцентом на важливості інтеграції новітніх освітніх технологій та методик. Велика увага приділяється необхідності трансформації ролі викладача, що вимагає переходу від традиційної моделі передачі знань до активного наставництва, керівництва навчальною діяльністю та організації інтерактивного, індивідуалізованого навчання. Аспекти технологічної підтримки, розвитку професійних компетенцій викладачів, індивідуалізації навчального процесу, а також залучення зовнішніх експертів для розширення та поглиблення навчального контенту обговорюються як ключові для підвищення ефективності навчального процесу. Авторі пропонують всебічно обґрунтований підхід до впровадження змішаного навчання, враховуючи виклики та специфіку юридичної освіти, з метою підготовки юридичних спеціалістів нового покоління, здатних ефективно адаптуватися та діяти у складному та змінному правовому середовищі. Висновки підкреслюють критичну важливість комплексного врахування вимог сучасного освітнього середовища, забезпечення технологічної підтримки, неперервного професійного розвитку викладачів та залучення студентів до активної участі у процесі навчання. Ці заходи спільно сприяють успішному впровадженню змішаного навчання та готовності випускників до високоєфективної роботи в умовах сучасного правового середовища, забезпечуючи якість і актуальність юридичної освіти на новому етапі її розвитку.

Ключові слова: змішане навчання, підготовка викладачів, юридична освіта, інноваційні освітні технології, роль викладача, індивідуалізація навчання, професійний розвиток, зовнішні експерти, адаптація освітнього процесу.

Вступ. Майбутнім викладачам права потрібно володіти сучасними освітніми методами та технологіями через швидке впровадження інноваційних технологій. Дослідження організаційних і педагогічних умов підготовки викладачів до змішаного навчання є важливим у світлі Національної стратегії сталого соціально-економічного розвитку та зростаючого попиту на висококваліфікованих працівників.

Визначення та створення ефективної системи підготовки майбутніх викладачів права для застосування змішаних форм навчання вимагає комплексного підходу, який включає використання ресурсів інноваційного освітнього середовища, науково-методичну підтримку, діагностичний супровід і розвиток компетенцій, необхідних для самостійного засвоєння інноваційного освітнього досвіду. Готовність майбутніх викладачів до критичного мислення,

інноваційного використання освітніх технологій у своїй діяльності є важливою.

Наукова новизна дослідження полягає в створенні та обґрунтуванні моделі підготовки викладачів права, яка враховує особливості змішаного навчання та базується на поєднанні кращих практик і інноваційних освітніх практик. Мета дослідження полягає в тому, щоб знайти та проаналізувати педагогічні та організаційні умови, які забезпечують ефективний процес підготовки. Мета полягає в тому, щоб отримати комплексне розуміння інноваційного освітнього досвіду та навичок, необхідних для майбутніх викладачів.

Метою статті є розробка та теоретичне обґрунтування різноманітних організаційних і педагогічних умов, необхідних для успішної підготовки майбутніх викладачів до роботи в змішаних навчальних програмах, з особли-

вим акцентом на впровадженні інноваційних методів і технологій навчання. Ця мета полягає в тому, щоб знайти та проаналізувати основні елементи, що впливають на успіх професійного розвитку майбутніх викладачів у динамічному освітньому середовищі. Крім того, вона передбачає розробку рекомендацій для освітніх закладів щодо впровадження ефективних методів і підходів у процесі навчання.

Аналіз останніх досліджень. Мій дослідницький проєкт зосереджений на дослідженні організаційних і педагогічних умов, необхідних для підготовки майбутніх викладачів права до роботи в умовах змішаного навчання. Важливо звернути увагу на кілька ключових аспектів, які виділяються під час перегляду відповідних наукових робіт. По-перше, поєднання сучасних цифрових технологій із традиційними підходами до навчання є основою успішного змішаного навчання. Це дозволяє створити різноманітне освітнє середовище, яке відповідає потребам студентів і сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Важливо підкреслити роль, яку відіграють викладачі в процесі змішаного навчання.

Сучасний викладач не просто передає інформацію учням; він також керує та керує освітнім процесом. Успіх змішаного навчання залежить від мотивації викладачів і їхньої здатності адаптувати освітній контент до потреб учнів. Згідно з дослідженнями інших матеріалів, таких як «Педагогічні умови розвитку творчості майбутніх учителів у процесі професійної підготовки» Віри Курок та ін., ефективна підготовка майбутніх викладачів передбачає створення умов для розвитку творчих якостей і професійних компетенцій. Це означає, що вчителі повинні навчати учнів інноваційному мисленню, готовності до постійного самовдосконалення та ефективній взаємодії в цифровому освітньому середовищі. Таким чином, на основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що для успішної підготовки майбутніх викладачів права до роботи в змішаних навчальних закладах потрібна комплексна стратегія. Цей метод має включати не лише оновлення та підтримку освітніх програм, але й розвиток професійних і творчих навичок викладачів, а також їхню мотивацію та готовність до інновацій.

Виклад основного матеріалу. У сучасному освітньому просторі активно впроваджуються

інноваційні форми навчання, серед яких особливо місце займає змішане навчання. Цей підхід передбачає комбінацію традиційних аудиторних занять з елементами дистанційного навчання, що дозволяє створити гнучке і динамічне освітнє середовище, адаптоване до індивідуальних потреб та можливостей кожного студента.

Особливо актуальним змішане навчання стає для підготовки майбутніх викладачів права, оскільки ця сфера вимагає не лише ґрунтовних теоретичних знань, але й практичних навичок. Змішане навчання відкриває нові можливості для інтеграції реальних юридичних кейсів, судових симуляцій, онлайн-дискусій з провідними фахівцями у сфері права, що сприяє глибокому засвоєнню матеріалу та формуванню вмінь критично мислити та ефективно застосовувати знання на практиці.

Ефективне впровадження змішаного навчання в процес підготовки майбутніх викладачів права потребує ретельного визначення організаційно-педагогічних умов. Перш за все, необхідно забезпечити наявність відповідної технічної бази та доступ до електронних освітніх ресурсів. Важливим є і розробка спеціалізованих навчальних програм, що інтегрують теоретичні знання з практичними завданнями, спрямованими на розвиток професійних компетенцій студентів [Балтунова та ін., 2023, 121–122].

Ключовим аспектом є підготовка викладацького складу, який повинен не тільки володіти глибокими знаннями у галузі права, але й бути здатним ефективно використовувати інноваційні освітні технології для стимулювання активної участі студентів у навчальному процесі. Важливу роль відіграє і методична підтримка викладачів, яка включає проведення тренінгів, майстер-класів, обмін досвідом з колегами з інших вишів та юридичних інституцій.

Розвиток змішаного навчання також передбачає створення системи зворотного зв'язку зі студентами для моніторингу ефективності навчального процесу та своєчасної адаптації програм і методик до змінюваних умов і потреб освітнього середовища. Це дозволить не тільки підвищити якість підготовки майбутніх викладачів, але й сприятиме їхній професійній адаптації до викликів сучасного юридичного ринку праці.

Таким чином, змішане навчання виступає не просто як альтернативна форма освітнього процесу, а як стратегічний ресурс розвитку вищої юридичної освіти, здатний забезпечити високий рівень підготовки майбутніх фахівців у відповідності до вимог сучасного суспільства та ринку праці.

Продовжуючи розглядати змішане навчання як ключ до ефективної підготовки майбутніх викладачів права, важливо звернути увагу на методику впровадження інноваційних підходів у навчальний процес. Змішане навчання не обмежується лише поєднанням очних та онлайн-занять, але також передбачає інтеграцію інтерактивних методик, що стимулюють критичне мислення, самостійну роботу та колаборативне навчання [Курок та ін. 2023 : 183–192].

Розробка та реалізація курсів, що використовують змішане навчання, вимагає від викладачів не лише знань з предмету, але й вміння застосовувати різноманітні електронні ресурси та платформи для створення динамічного та інтерактивного навчального середовища. Це може включати використання мультимедійних лекцій, відеоуроків, онлайн-симуляцій, юридичних баз даних та електронних кейсів, що дозволяють студентам не тільки засвоювати теоретичні знання, але й набувати практичних навичок.

Водночас, важливою умовою успішного застосування змішаного навчання є створення ефективної системи оцінювання знань та навичок студентів, яка б враховувала не тільки результати тестувань та іспитів, але й активність участі у дискусіях, здатність до самостійного аналізу, вирішення практичних завдань, роботу над проектами. Такий підхід сприятиме формуванню у студентів не лише необхідних знань, але й ключових професійних компетенцій, таких як критичне мислення, комунікативні навички, здатність до командної роботи та самоосвіти.

Окрім того, ефективність змішаного навчання значною мірою залежить від мотивації та відкритості як студентів, так і викладачів до інновацій. Важливо створити середовище, у якому студенти відчуватимуть підтримку та заохочення до активної участі в навчальному процесі, а викладачі матимуть можливість постійного професійного розвитку, вивчення нових освітніх технологій та методик викладання.

Таким чином, змішане навчання представляє собою комплексний підхід, що вимагає від усіх учасників освітнього процесу не тільки відповідних знань і навичок, але й готовності до неперервного вдосконалення, експериментування та співпраці. Врахування цих аспектів дозволить підготувати майбутніх викладачів права, здатних ефективно функціонувати в динамічному та змінному правовому середовищі, відповідаючи високим стандартам сучасної юридичної освіти.

У контексті реалізації змішаного навчання для підготовки майбутніх викладачів права, особлива увага має бути приділена адаптації навчального матеріалу до особливостей цього формату. Це передбачає не просто перенесення традиційних лекцій в онлайн-формат, а розробку спеціальних навчальних модулів, що включають відеоматеріали, інтерактивні завдання, онлайн-дискусії та самостійні проекти. Такий підхід дозволяє максимально використати потенціал змішаного навчання, забезпечуючи глибоке засвоєння матеріалу та розвиток необхідних професійних компетенцій.

Роль викладача в умовах змішаного навчання суттєво трансформується. Від викладача вимагається не тільки знання предмету, а й уміння організувати ефективний освітній процес у віртуальному просторі, здатність мотивувати студентів, використовувати інтерактивні форми роботи та забезпечувати індивідуальний підхід. Важливо, щоб викладачі мали можливість проходити відповідні навчання та майстер-класи для підвищення своїх компетенцій у галузі цифрових технологій та змішаного навчання.

Значну роль у підготовці майбутніх викладачів права у форматі змішаного навчання відіграє і розвиток системи внутрішнього та зовнішнього зворотного зв'язку. Студенти повинні мати можливість легко звертатися до викладачів за роз'ясненнями та консультаціями, а також отримувати швидко відповідь на свої запитання. Також корисним є залучення зовнішніх експертів – практикуючих юристів та суддів для проведення майстер-класів, вебінарів та онлайн-консультацій, що забезпечить практичну спрямованість навчання та дозволить студентам краще зрозуміти специфіку юридичної професії.

Впровадження змішаного навчання в підготовці майбутніх викладачів права також вимагає розробки ефективних методик оцінювання.

Оцінювання має враховувати не тільки знання студентів, а й їх здатність застосовувати ці знання на практиці, вміння аналізувати юридичні ситуації, розв'язувати кейси та вести професійні дискусії. Це може бути реалізовано через систему портфоліо, онлайн-тестування, захист проектів та виконання практичних завдань.

Таким чином, змішане навчання відкриває нові перспективи для підготовки майбутніх викладачів права, роблячи освітній процес більш гнучким, інтерактивним та орієнтованим на реальні потреби сучасного юридичного ринку. Однак успіх його впровадження залежить від ретельного планування, врахування особливостей юридичної освіти та забезпечення високої мотивації та залученості як студентів, так і викладачів у навчальний процес.

Процес інтеграції змішаного навчання у підготовку майбутніх викладачів права відкриває двері до використання розширеного спектру освітніх інструментів та ресурсів, що значно збагачує навчальний досвід. Одним з ключових аспектів є використання віртуальних платформ для моделювання реальних юридичних процесів. Такі платформи дозволяють студентам не тільки спостерігати за ходом судового розгляду, а й активно брати участь у віртуальних судових засіданнях, відпрацьовуючи роль адвоката, прокурора або судді. Це забезпечує глибше розуміння юридичної системи та допомагає розвинути критичне мислення та аналітичні здібності, які є невід'ємними для майбутньої професійної діяльності.

Додатково, змішане навчання сприяє розвитку навичок самостійної роботи та самоорганізації. Впровадження онлайн-курсів та вебінарів з використанням інтерактивних завдань та самостійних проектів змушує студентів взяти на себе відповідальність за власне навчання, розвиваючи при цьому навички управління часом та планування. Це, у свою чергу, готує студентів до реальних умов роботи, де самостійність та здатність ефективно організувати свій робочий процес є ключовими до успіху.

Залучення до навчального процесу зовнішніх експертів через онлайн-платформи змішаного навчання також відіграє важливу роль. Така взаємодія не тільки збагачує навчальний досвід студентів за рахунок реальних прикладів з практики, але й дозволяє студентам встановити про-

фесійні контакти ще до завершення навчання. Крім того, це сприяє розвитку мережі професійних зв'язків, яка може бути корисною у майбутній кар'єрі [Балтунова та ін., 2023: 125–128].

Успіх змішаного навчання в значній мірі залежить від якості інтернет-ресурсів та доступності навчальних матеріалів. Тому важливим аспектом є розробка та підтримка відповідної ІТ-інфраструктури, яка б забезпечувала стабільний доступ до навчальних ресурсів для всіх студентів. Це включає не тільки технічну підтримку, але й дизайн інтерактивного контенту, що є зрозумілим та залучає студентів до активної участі.

В кінцевому підсумку, змішане навчання в підготовці майбутніх викладачів права відкриває широкі можливості для інноваційного та ефективного навчання. Однак для досягнення максимальних результатів необхідно враховувати цілий ряд факторів: від технічної підтримки та розробки якісного навчального контенту до методик викладання та оцінювання. Все це вимагає злагодженої роботи всієї освітньої спільноти – від адміністрації вищих навчальних закладів до викладачів і студентів.

Розширення можливостей змішаного навчання у підготовці майбутніх викладачів права також вимагає інноваційного підходу до розробки навчальних матеріалів. Це передбачає створення контенту, який не лише передає знання, але й активно залучає студентів до процесу навчання через використання кейс-методів, інтерактивних симуляцій, відеоматеріалів та онлайн-дискусій. Подібний контент допомагає сформувати у студентів глибоке розуміння предмета та розвинути необхідні аналітичні навички. Крім того, інтеграція онлайн-ресурсів з традиційними методами навчання стимулює самостійну роботу студентів, сприяє розвитку їх дослідницьких навичок та здатності до самоосвіти.

У цьому контексті особливої уваги заслуговує використання відкритих освітніх ресурсів та масових відкритих онлайн-курсів (МООК), які можуть бути включені до навчальної програми. Це не тільки розширює доступ до різноманітних джерел знань, але й сприяє розвитку міждисциплінарних зв'язків та глибшому розумінню предмета в широкому контексті. Такий підхід дозволяє студентам ознайомитися з різними точками зору, поглиблює їх знання та сприяє формуванню власної критичної думки.

Важливим аспектом ефективності змішаного навчання є також належне врахування індивідуальних особливостей студентів. Адаптивне навчання, яке передбачає використання алгоритмів для аналізу процесу навчання та адаптації контенту під індивідуальні потреби студента, може стати ключем до підвищення ефективності освітнього процесу. Це допомагає студентам оптимізувати процес навчання відповідно до власного темпу та стилю навчання, забезпечує краще засвоєння матеріалу та сприяє підвищенню мотивації.

Нарешті, необхідно підкреслити роль зворотного зв'язку в процесі змішаного навчання. Регулярна взаємодія між студентами та викладачами, а також використання інструментів для анонімного зворотного зв'язку та оцінювання, забезпечують важливу інформацію для адаптації навчального процесу, удосконалення методик викладання та підвищення якості освіти. Такий підхід сприяє створенню сприятливого навчального середовища, де кожен студент може реалізувати свій потенціал, а викладачі – ефективно виконувати свою роль наставників та керівників навчального процесу.

Змішане навчання, безсумнівно, відкриває нові горизонти для освітнього процесу у вищій школі, пропонуючи багатогранні можливості для підготовки майбутніх викладачів права. Втім, його успішна реалізація залежить від злагодженої роботи всієї освітньої спільноти, готовності до неперервного навчання, інновацій та експериментів.

Висновки. Враховуючи аналіз змішаного навчання та його значення у підготовці майбутніх викладачів права, можна зробити наступні висновки, які відповідають поставленій меті дослідження та логічно впливають із згенерованого контенту:

1. *Ефективність змішаного навчання.* Змішане навчання демонструє високу ефективність у підготовці майбутніх викладачів права завдяки інтеграції традиційних та цифрових освітніх методів. Це поєднання забезпечує гнучке та динамічне навчальне середовище, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу, розвитку критичного мислення та практичних навичок.

2. *Роль викладача.* У контексті змішаного навчання роль викладача трансформується з традиційного передавача знань до куратора

та наставника навчального процесу. Викладачі відіграють ключову роль у мотивації студентів, організації інтерактивного навчання та адаптації освітнього матеріалу до індивідуальних потреб кожного студента.

3. *Технологічна підтримка та ресурси.* Успішна реалізація змішаного навчання залежить від наявності відповідної технологічної інфраструктури та доступу до якісних освітніх ресурсів. Інвестиції в IT-інфраструктуру та розробка якісного навчального контенту є критично важливими для підтримки ефективного та залученого навчання.

4. *Індивідуалізація навчання.* Змішане навчання дозволяє реалізувати принцип індивідуалізації освітнього процесу, адаптуючи навчання до особливостей та потреб кожного студента. Використання адаптивних технологій та зворотного зв'язку сприяє оптимізації процесу навчання та підвищенню його ефективності.

5. *Професійний розвиток викладачів.* Для успішного впровадження та реалізації змішаного навчання важливим є постійний професійний розвиток викладачів. Організація тренінгів, семінарів та майстер-класів для викладачів, а також стимулювання обміну досвідом та найкращими практиками є ключовими для підтримки високого рівня якості освіти.

6. *Залучення зовнішніх експертів.* Використання змішаного навчання відкриває можливості для залучення зовнішніх експертів та професіоналів галузі до навчального процесу. Це сприяє підвищенню практичної спрямованості навчання та забезпеченню актуальності навчального матеріалу.

Загалом, змішане навчання представляє собою потужний інструмент для підготовки майбутніх викладачів права, що вимагає комплексного підходу до його реалізації. Ефективне використання цього підходу передбачає наявність відповідної IT-інфраструктури, постійний професійний розвиток викладачів, активне залучення студентів до навчального процесу та врахування індивідуальних особливостей кожного учасника освітнього процесу. Успішне впровадження змішаного навчання може значно підвищити якість юридичної освіти, забезпечивши підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно діяти у складних та динамічних умовах сучасного правового середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Baltynova, A., Kamariyash, K., Muzdbaeva, T., Bolat, Y., Beleukhanova, K., Zharikova, D., & Mollakuqe, E. (2023). Педагогічні умови для підготовки майбутніх вчителів на основі цифрових освітніх технологій [Pedagogical Conditions for the Training of Future Teachers Based on Digital Educational Technologies]. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 18(18), 121–137. <https://doi.org/10.3991/ijet.v18i18.43209>
2. Курок В., Курок Р., Бурчак Л., Бурчак С., & Хоруженко Т. (2023). Педагогічні умови розвитку творчого потенціалу студентів у навчальному процесі [Pedagogical Conditions for Developing the Creative Potential of Students in the Learning Process]. *Актуальні питання інноваційної освіти*, 12(69), 183–192. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.69.09.16>

REFERENCES

1. Baltynova, A., Kamariyash, K., Muzdbaeva, T., Bolat, Y., Beleukhanova, K., Zharikova, D., & Mollakuqe, E. (2023). Pedagogical conditions for the training of future teachers based on digital educational technologies. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 18(18), 121–137. <https://doi.org/10.3991/ijet.v18i18.43209>
2. Kurok, V., Kurok, R., Burchak, L., Burchak, S., & Khoruzhenko, T. (2023). Pedagogical conditions for developing the creative potential of students in the learning process. *Current Issues in Innovative Education*, 12(69), 183–192. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.69.09.16>

V. I. KEMENIASH

*Postgraduate Student at the Department of Pedagogy and Innovative Education,
Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine
E-mail: vitalii.i.kemeniash@lpnu.ua
<https://orcid.org/0009-0001-6771-6965>*

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE TRAINING OF FUTURE LAW INSTRUCTORS TO WORK IN BLENDED LEARNING ENVIRONMENTS

The modern development of the educational process, marked by the rapid integration of innovative technologies and blended learning forms, presents an essential challenge to the higher legal education system: the preparation of future teachers capable of working effectively in a blended learning environment. Blended learning, combining the advantages of traditional classroom teaching with the possibilities of distance education, becomes crucial for adapting the educational process to the individual characteristics and needs of students, meeting the modern requirements for flexibility and accessibility of learning. This article conducts a thorough analysis of the key organizational and pedagogical conditions necessary for the successful implementation of blended learning in legal education, emphasizing the importance of integrating the latest educational technologies and methodologies. Significant attention is paid to the need to transform the role of the teacher, which requires a shift from the traditional model of knowledge delivery to active mentorship, management of educational activities, and organization of interactive, individualized learning. The aspects of technological support, development of professional competencies of teachers, individualization of the learning process, and the involvement of external experts to expand and deepen the educational content are discussed as crucial for enhancing the effectiveness of the educational process. The authors propose a comprehensively justified approach to implementing blended learning, considering the challenges and specifics of legal education, aiming to prepare a new generation of legal specialists capable of adapting and acting effectively in a complex and changing legal environment. The conclusions underline the critical importance of comprehensively considering the requirements of the modern educational environment, providing technological support, continuous professional development of teachers, and involving students in active participation in the learning process. These measures collectively contribute to the successful implementation of blended learning and the readiness of graduates for highly effective work in the contemporary legal environment, ensuring the quality and relevance of legal education at a new stage of its development.

Key words: blended learning, teacher training, legal education, innovative educational technologies, role of the teacher, individualized learning, professional development, external experts, adaptation of the educational process.